

Басралик қария ва жориянинг хотимаси

17:02 / 24.12.2022 3169

Исмоил ибн Абдуллоҳ ал Ҳузоий менга мана бу ривоятни айтиб берди:

«Басра аҳлидан, Мұхолаба уруғидан бўлган бир киши Бармакийлар даврида баъзи юмушлар билан шаҳримизга келди. Ишларини битиргач, Басрага қараб жўнади. Ёнида хизматкор йигит ва жория бор эди. Дажла дарёсига етганларида соҳилда бир йигитни кўрдилар. Йигитнинг устида жундан тайёрланган либос, қўлида асо ва халтачада егуликлари бор эди. У қайиқчидан дарёning нариги қирғоғига, яъни Басра томонга ўтказиб қўйишни сўради.

Махлаблик қария бўй чўзиб йигитни кўрдию, унга раҳми келди.

Қайиқчига: «Бери кел, анави йигитни ўзинг билан қайиқقا чиқариб ол» деди. Қайиқчи йигитни ўзи билан мингаштириб олди ва қайиқ манзил томон сузиб кетди. Тушлик вақти бўлганда қария овқатланиш столини хузурига олиб келишларини буюрди ҳамда қайиқчига юzlаниб: «Анави йигитни ҳам чақир бизни олдимизга тушсин» деди.

Йигит қариянинг бу илтимосини рад этиб, тушишдан бош тортди. Қария қайта-қайта талаб қиласвергач, охири тушди. Бирга таомланишди, шундан сўнг йигит яна ўзининг жойига қайтиб кетмоқчи бўлган эди, кекса киши то барчалари қўл ювмагунча йигитни туришга қўймади. Кейин отахон ичидаги

шароби бор мешни олиб келишларини буюриб, ундаги шаробдан қуийб ичди. Сүнг жорияга ҳам шаробдан узатди. Ундан кейин шаробни йигитга таклиф қилди.

Йигит ичишдан бosh тортиб: «Мени маъзур тутасиз, ичмайман», деди.

Қария: «Узрингни қабул қилдик, биз билан ўтири» деди ва шаробдан яна жорияга узатди. Унга қани бир хунарингни кўрсатчи» деди. Шунда жория чолғу асбобини олиб келиб, у ёқ бу ёғини созлаб, қўлига олди-да, қўшиқ хиргоя қила бошлади. Қария йигитга қараб: «Хой йигит, сен ҳам шундай чиройли айта оласанми?», деб сўради.

Йигит: «Мен бу оламдаги энг гўзал нарсани жуда чиройли қилиб ўқий оламан», деди-да, Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм деб ушбу оятни тиловат қилди:

نِيْدُلِإِلِرَتْمَلْ
أُفُكْمُهْلِيْقْ
أُمِيْقْوْمَكِيْدِيْ
أُوتْوَأَلْصَلْ
بِتْكِمَلْفَةِزِلْ
أَذِلْتِقْلِعْ

مُونَمْ قِرَفْ
سَانَلَانْ وَشْخَيْ
وَهَلَلَةَيْ شَحَكْ
أَوْلَاقَ وَةَيْ شَخْ دَشَأْ
تَبَتَكَ مَلَانَبَرْ
لَاتِقْلَا آنْيَلَعْ
يَلِإ آنَتْخَالْوَلْ
لُقِبِي رَقِلَجَأْ
أَيْنَدَلَأْعَاتَمْ
رِيَخْهَهَيَخَالْأَوْلِيَلَقْ
أَلَوَيَقْتَارَنَمَلْ
أَلِيَتَفَنَوْمَلْظَتْ

وَإِنْ مُشَيَّدَةٌ بِرُوحٍ فِي كُنْتُمْ وَلَا الْمَوْتُ يُدْرِكُكُمْ تَكُونُوا أَيْنَمَا

سَيِّئَةٌ تُصِبُّهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ عِنْدِهِ مِنْ هَذِهِ يَقُولُوا حَسَنَةٌ تُصِبُّهُمْ

لَا أَلْقَوْمٌ هَوْلَاءِ فَمَا لِ اللَّهِ عِنْدِهِ مِنْ كُلٌّ قُلْ عِنْدِكَ مِنْ هَذِهِ يَقُولُوا

حَدِيثًا يَفْقَهُونَ يَكَادُونَ

«Қўлингизни тийинг, намозни тўқис адо этинг ва закотни беринг!» - деб айтилган кимсаларни кўрмадингми?!

Уларга уруш фарз қилинганда, тўсатдан бир гурухлари одамлардан худди Аллоҳдан қўрқандек ёки ундан ҳам қаттиқроқ қўрқишишмоқда. Ва: «Роббимиз, нега бизга урушни фарз қилдинг, бизни озгина муддатга ортга суриб турсанг бўлмасмиди?!» - демоқдалар. «Дунёнинг матоҳи оз, охират эса тақво қилганларга яхшидир. Ва сизларга қилча ҳам зулм қилинмас», - деб айт».

«Қаерда бўлсангиз ҳам, ҳаттоқи мустаҳкам қалъаларда бўлсангиз ҳам ўлим сизни топадир. Агар уларга бирор яхшилик етса: «Бу Аллоҳдан», - дерлар. Борди-ю, уларга бирор ёмонлик етса: «Бу

сендан», - дерлар. «Ҳаммаси Аллоҳдан», - деб айт! Манави қавмга нима бўлдики, гапни тушунай демаслар?!» (Нисо сураси, 77-78-оятлар).

Дарҳақиқат, унинг овози жуда ёқимли эди. Қария Қуръон тиловатини тинглаб, саросимага тушиб қолди ва қўлидаги қадаҳни сувга улоқтиридида: «Гувоҳлик бераманки, бу ўқилган нарса мен аввал эшишиб юрган нарсаларнинг барчасидан мутлақо гўзалдир. Ҳой йигит, бундан бошқа яна борми», деди.

Йигит: «Ҳа албатта, деб:

إِنَّا فَلِيَكُفْرٌ شَاءَ وَمَنْ فَلَيُؤْمِنْ شَاءَ فَمَنْ رَبِّكُمْ مِنَ الْحَقِّ وَقُلِ

يَسْتَغِيثُوا وَإِنْ سُرَادِقُهَا بِهِمْ أَحَاطَ نَارًا لِلظَّالِمِينَ أَعْتَدَنَا

وَسَاءَتْ أَلْشَرَابُ بِئْسَ الْوُجُوهَ يَشُوِى كَالْمُهْلِ بِمَاءِ يُغَاثُوا

«Сен: «Хақ Роббингиз томонидандир. Бас, ким хоҳласа, иймон келтирсин, ким хоҳласа, куфр келтирсин», - дегин. Албатта, Биз золимларга деворлари уларни ўраб оладиган ўт-оловни тайёрлаб қўйганмиз. Агар ёрдам сўрасалар, эритилган маъдан каби юзларни қовурувчи сув билан «ёрдам» берилади. Нақадар ёмон ичимлик ва нақадар ёмон ҳузурланиш жойи!» (Каҳф сураси, 29-оят) оятини тиловат қилди».

Бу оялар қарияга жуда қаттиқ таъсир қилди. Дарҳол қария мешни олиб келишларини буюрди. Олиб келингган мешни дарёга улоқтирди. Чолғу асбобини уриб синдириди. Кейин йигитга қараб: «Қутулиш йўли борми?», деб сўради.

Йигит: «Албатта бор», дея:

﴿مِنْ نَقْنُطُوا لَا أَنْفُسِهِمْ عَلَىٰ أَسْرَفُوا الَّذِينَ يَعْبَادُونَ قُلْ

﴿الرَّحِيمُ الْغَفُورُ هُوَ إِنَّهُ جَمِيعًا الظُّنُوبَ يَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ رَحْمَةٌ

Аллоҳ барча гуноҳларни мағфират этар. Албатта, Унинг Ўзи ўта мағфиратлидир, ўта раҳмлидир»

(Зумар сураси, 53-оят) оятини тиловат қилиб берди.

Отахон баланд овозда қичқирди ва ҳушидан кетиб, йиқилди. Қарашса, омонатни топшириб бўлган экан. Қайиқ Басрага яқинлашиб қолган эди. Қирғоқдаги одамлар отахон келаётган қайиқни кўриб, қувончдан қичқирдилар. Бироқ улар қайиқда бўлган воқеадан бехабар ҳолда отахонни кутиб олиш учун қирғоқда тўпланиб турган эдилар.

Чунки, қария қабиласи орасида таникли эди. Отахонни вафот этганини билган одамлар дарҳол унинг уйига олиб кетишли. Кўп ўтмай жанозаси ўқилди. Мен бу даражада кўп одам иштирок этган жанозани кўрмаганман. Менга етиб келган хабарга кўра, ҳалиги қўшиқчи жория сочини турмаклаб, бошидан қалин ва катта рўмолни ташлаб олиб, кечалари ибодат билан машғул бўлиб, қундузлари рўза тутаётган экан. Шу тарзда 40 кун ибодат билан машғул бўлибди. Сўнг, кечаларнинг бирида мана бу оятни эшитиб қолибди:

إِنَّا فِلِيَكُفْرٌ شَاءَ وَمَنْ فَلَيُؤْمِنْ شَاءَ فَمَنْ رَبِّكُمْ مِنَ الْحَقِّ وَقُلِ

يَسْتَغْيِثُوا وَإِنْ سُرَادِقُهَا بِهِمْ أَحَاطَ نَارًا لِلظَّالِمِينَ أَعْتَدَنَا

وَسَاءَتْ الشَّرَابُ بِسْكَنٍ الْوُجُوهَ يَشُوِي كَالْمُهْلِ بِمَاءٍ يُغَاوِي

٢٩ مرتفقاً

«Сен: «Хақ Роббингиз томонидандир. Бас, ким хоҳласа, иймон келтирсин, ким хоҳласа, куфр келтирсин», - дегин. Албатта, Биз золимларга деворлари уларни ўраб оладиган ўт-оловни тайёрлаб қўйганмиз. Агар ёрдам сўрасалар, эритилган маъдан каби юзларни қовурувчи сув билан «ёрдам» берилади. Нақадар ёмон ичимлик ва нақадар ёмон ҳузурланиш жойи!» (Каҳф сураси, 29-оят).

Эртаси куни тонгда у жорияни вафот этган ҳолда топишди».

Таржимон: Нозимжон Ҳошимжон

Муҳаррир: Хуршид Маъруф